

Bondia

ESPECIALS / MARÇ 2024

31è ANIVERSARI

CONSTITUCIÓ D'ANDORRA

VINE A CELEBRAR LA
CONSTITUCIÓ A ANYÓSPARK
DINAR ESPECIAL 14 DE MARÇ

TOC
RESTAURANT
BY PACO HENDEZ

AnyósPark
The Mountain & Wellness Resort

USHUAIA
The Mountain Hotel

Financera
d'Assegurances

Prevenir és assegurar-te

890 300

info@e-financera.com

 313 300

Feliç

31^è

aniversari!

CONSTITUCIÓ
d'ANDORRA

14 de Març
1993 - 2024

SUMARI

- 4 i 6** Salutacions dels MM. II. coprínceps Joan-Enric Vives i Emmanuel Macron, del M. I. síndic general, Carles Ensenyat, i del M. I. cap de Govern, Xavier Espot.
- 8** El cartell: Una obra única que transmet els valors de la Constitució
- 10 a 13** Entrevista al síndic general, Carles Ensenyat
- 14** Estudi: Com s'arriba al 14 de març del 1993?
- 16** Patrimoni: La Casa de la Vall torna a ser el monument més visitat
- 18 i 19** Visita guiada: La Casa de la Vall amb tota la seva majestuositat
- 20** Plebiscits: Pel camí del cinquè referèndum
- 22** Consell Obert: Apropar el Consell General als més joves a través del joc
- 24** Patrimoni Històric: Recuperat el llibre d'actes del Consell General del XVIII
- 26** Vist i no vist: Del 1928 a avui
- 28** Concert de la Constitució: L'ONCA posa en valor el patrimoni musical andorrà
- 30** Agenda d'actes del 31è aniversari de la Constitució.

Constitució d'Andorra

31è aniversari
1993 · 2024

DIMECRES 13/03

17 h

Portes obertes al Consell General

Visites gratuïtes a la Casa de la Vall

Exposició al cap de casa

“Casa de la Vall: Domus Dominii”

17 h - 19.30 h

Tallers creatius i berenar per a infants

al Consell General

20.30 h

Fi de la jornada de portes obertes

19 h - 22 h

Il·luminació de la Casa de la Vall

DIJOUS 14/03

10 h

Portes obertes al Consell General

Visites gratuïtes a la Casa de la Vall

Exposició al cap de casa

“Casa de la Vall: Domus Dominii”

10.15 h - 10.45 h

Conjunt d'acordions de l'Institut de Música

10.45 h - 11.30 h

Actuació de la Grossband

11.30 h - 13.30 h

Audició de Sardanes

12 h

Concert de l'ONCA

al Centre de Congressos d'Andorra la Vella

14 h

Fi de la jornada de portes obertes

19 h - 22 h

Il·luminació de la Casa de la Vall

CONSELL GENERAL
PRINCIPAT D'ANDORRA

SALUTACIONS 31è ANIVERSARI DE LA CONSTITUCIÓ

Traducció lliure, el text en francès és fefaent

TEMPS PER A LA REFLEXIÓ

Andorranes, andorrans, i tots els que heu escollit el Principat d'Andorra com a terra d'acollida i participeu en la vida d'aquest país, aquest 14 de març del 2024, data d'aniversari de la Constitució, em plau adreçar-vos aquestes paraules.

Han passat 31 anys des que es va aprovar la nostra Constitució, si aquesta ha entrat ja en el camí de la maduresa, correspon a cadascú de nosaltres fer viure i respectar cada dia els grans principis de llibertat, justícia, democràcia i progrés social que menciona en el seu preàmbul. I honrar, en aquesta data tan assenyalada, aquest pacte fundacional mentre s'alcen altres reptes, en particular el de l'ancoratge que el nostre país pretén definir en el conjunt europeu.

Sobre aquesta qüestió, l'any passat es va mostrar especialment fructífer, ja que van culminar prop de 9 anys de negociacions destinades a definir l'esquema que podria tenir un acord d'associació amb l'objectiu d'ampliar el mercat interior europeu a un Estat de petites dimensions territorials com és Andorra, tot respectant les seves especificitats. Un treball oficialment iniciat l'any 2015, però que es pot datar de molt abans. Així, des del 2009, els successius governs andorrans han treballat per aprofundir les relacions amb la Unió Europea. Durant aquest llarg període, sobre aquest tema, el nostre país ha demostrat una constància particular, anant més enllà de divisions partidistes per tirar endavant un projecte de país. Havent pogut seguir el desenvolupament d'aquestes negociacions, voldria saludar l'acció decidida dels successius equips negociadors, així com el paper essencial dels antics caps de Govern que han pogut aportar el seu suport i experiència a aquest projecte, amb un pensament especial per a l'enyorat Toni Martí. Només ens queda felicitar-los a tots i agrair-los els resultats aconseguits durant aquests darrers mesos del 2023. Davant els serveis de la Comissió, el nostre país s'ha revelat com un interlocutor ferm i fiable en defensar amb convicció i talent els interessos d'Andorra així com les seves particularitats. Un treball del qual la qualitat ha es-

SALUTACIÓ DEL PRESIDENT DE LA REPÚBLICA FRANCESA I COPRÍncep D'ANDORRA, EMMANUEL MACRON

tat altament elogiada pels serveis de la Comissió, i uns resultats que haurien d'inspirar els futurs treballs entre la Unió Europea i altres països tercers.

Després d'aquesta llarga seqüència, a fi de preparar el referèndum anunciat el 2025, l'any 2024 s'hauria de dedicar a la reflexió, l'intercanvi i la recerca de consens, d'acord amb aquesta tradició tan fortament i positivament arrelada a la nostra societat. Per descomptat, s'hi han d'implicar totes les veus en aquest diàleg, des del Govern fins al Consell General, passant pels grups parlamentaris i tots els actors del món polític, econòmic i associatiu. Però també cadascú de nosaltres ha de ser part d'aquest debat que tracta sobre el futur del nostre país. De la qualitat d'aquests intercanvis dependrà que s'adopti una decisió tan encertada com sigui possible. Perquè després del temps de reflexió, arribarà el de les decisions. No tinc cap dubte que, com tantes vegades en la seva història recent, guiats pel seny, el poble andorrà sabrà triar la millor opció i afrontar, amb valentia i responsabilitat, els reptes del segle XXI que se li plantegen.

Us desitjo a totes i a tots un feliç dia de la Constitució, dins la unitat, així com intercanvis útils durant els pròxims mesos per aclarir la vostra decisió. Estaré encantat de retrobar-vos a Andorra durant el viatge que espero fer a finals d'any.

Visca Andorra.

SALUTACIÓ DE L'ARQUEBISBE D'URGELL I COPRÍncep D'ANDORRA, JOAN-ENRIC VIVES I SÍCILIA

Benvolguts andorrans,

La celebració del XXXI aniversari de l'aprovació per referèndum de la Constitució del nostre estimat Principat d'Andorra el 14 de març retorna i ens és nova ocasió per a fer memòria i renovar el pacte constitucional pel qual el poble andorrà, exercint la seva sobirania i d'acord amb els seus coprínceps, va consolidar la seva existència política i es va establir com a Estat independent, de dret, democràtic i social, amb el règim polític de copríncipat parlamentari.

Des d'aleshores, aquest savi i eficaç instrument jurídic ha contribuït decisivament al fet que Andorra hagi gaudit d'un període de gran estabilitat institucional i d'enorme progrés en tots els àmbits de la vida nacional. Tots esperem que així pugui ser per molts anys.

Certament, no ens han mancat en aquest temps transcorregut, els moments de dificultats, i malgrat això, el sistema polític establert per la Constitució, unit al sentit institucional, a la consciència nacional i a la cohesió social del nostre poble, han permès superar amb èxit els reptes i les adversitats. Per tot això, no em canso de demanar que tots siguem conscients del valor del pacte constitucional i que ens esforcem per estimar-lo i preservar-lo.

Actualment, els andorrans afrontem un repte polític de gran transcendència, en un context internacional dinàmic però també molt incert: la decisió d'esdevenir, tot preservant la nostra sobirania, un Estat associat a la Unió Europea, en els termes pactats de l'acord recentment assolit pel Govern andorrà, o, per contra, roman-dre com un país tercer.

Estic convençut que la ciutadania andorrana, degudament informada, i després d'un debat profund, serà i constructiu sobre les conseqüències de cadascuna de les opcions, sabrà discernir i triar el camí que més convingui per al seu present i el seu futur. El nostre poble, amb les autoritats i els coprínceps "defensors", sempre han sabut cercar els millors camins de realització per a la nació andorrana, i tirar endavant, per més dificultats que s'encreuaven en el recorregut de la història.

Davant d'aquest gran repte, i sigui quina sigui finalment la decisió que es prengui, els coprínceps continuarem acompanyant i oferint plenament el nostre suport al poble andorrà, per seguir treballant units en favor del bé comú i d'una societat justa i solidària, en cooperació i amistat amb Europa i amb la comunitat internacional dels pobles que estimen la llibertat, la justícia i la pau.

Joiosa festa de la Constitució!

DES DEL GRUP L'HOME DEL SAC US
DESITGEM UNA BONA DIADA DE
LA CONSTITUCIÓ

Av. d'Enclar, 58, Andorra la Vella +376 722 292 info@homedelsac.ad

SALUTACIONS 31è ANIVERSARI DE LA CONSTITUCIÓ

**SALUTACIÓ DEL CAP DE GOVERN,
M. I. SR. XAVIER ESPOT ZAMORA**

Benvolguts conciutadans i conciutadanes,

La celebració del dia de la Constitució és sempre un moment significatiu perquè commemorem el valor que té la Carta Magna en la nostra història contemporània. Fa més de tres dècades, Andorra va assolir la plena sobirania popular, va consolidar la separació de poders i va ser plenament reconeguda per la comunitat internacional, amb la participació activa en els organismes internacionals i com un exemple de pau, democràcia, estabilitat i seguretat.

El camí per arribar fins a l'aprovació de la Carta Magna no va ser fàcil. Tot i les aprensions i temors legítims d'una part de la ciutadania, però, després d'aquests trenta-un anys no hi ha dubte que el balanç és positiu i el progrés social i econòmic que ha suposat és innegable.

Hi ha cert mimetisme entre el període preconstitucional i el moment actual. Fa tres dècades, els obstacles que s'havien de superar no eren pocs ni menors: l'estatus internacional del Principat, el paper dels comuns en l'organització territorial, l'estructura judicial, el sistema electoral i el ple reconeixement dels drets fonamentals de tota la ciutadania. Actualment, l'encaix d'Andorra amb la Unió Europea mitjançant l'acord d'associació evidencia una sèrie de reptes que, tot i que no tenen la mateixa importància institucional ni política, sí que són cabdals per al futur del nostre país: la diversificació econòmica, l'entrada al mercat interior europeu, la internacionalització de les nostres empreses, l'equivalència dels nostres productes, les noves oportunitats per als nostres joves o el posicionament reforçat d'Andorra en l'entorn pirinenc.

És del tot comprensible que l'acord d'associació generi dubtes, l'esdevenidor sempre porta associat cert neguit i preocupació, però també hi ha temors que cal superar si volem preparar el nostre país per assentar les bases d'una economia més sòlida, sostenible i diversificada. Per tant, cal defugir polítiques curterministes i pensar en clau de futur, en quin és el país que volem d'aquí a deu, quinze o vint anys, perquè en un món cada cop més complex i en acceleració constant cal adaptar-se als canvis i rendibilitzar-los.

És precisament en aquest moment quan des de la responsabilitat que ens han atorgat les ciutadanes i els ciutadans hem de saber dissipar els dubtes, resoldre els malentesos i generar il·lusió sobre el que representarà l'acord d'associació per a la societat andorrana en conjunt.

Tanmateix, més enllà de la necessitat de redefinir l'encaix d'Andorra amb la Unió Europea, hi ha qüestions que hem de dirimir internament, perquè si una cosa ha quedat clara aquests darrers mesos és que la societat andorrana demana una reflexió profunda sobre la necessitat d'avançar cap a un model de desenvolupament econòmic compatible amb el creixement incliusiu i sostenible. Una reflexió acompanyada de propostes vinculades a àmbits transversals i connexos com l'urbanisme, la mobilitat, el medi ambient, l'energia, el turisme i la inversió estrangera.

Aquesta reflexió també ha de ser compartida amb la resta de forces polítiques, perquè la seva transcendència i rellevància així ho evidencien. Cal assolir consensos amplis en àmbits cabdals per al nostre futur com són el model de creixement, l'establiment de les bases per garantir la qualitat, l'eficiència i la sostenibilitat de la nostra sanitat o la reforma del sistema de pensions de la Caixa Andorrana de Seguretat Social. Són qüestions que requereixen abraçar el pluralisme, aproximar posicions i consensuar mesures deixant de banda les diferències, tal com va quedar palès amb l'acord transversal per l'habitatge, perquè les ciutadanes i els ciutadans no ho entendrien d'una altra manera.

Després de més de tres dècades, la Constitució continua sent l'instrument de referència que recull els principis rectors de la política social, econòmica i cultural, principis que han de formar part del moll de l'os de totes les iniciatives polítiques i garantir els drets i les llibertats i l'equilibri que sempre ha caracteritzat el nostre saber fer. En aquest sentit, aquests principis són els que ens han de guiar per transitar el camí i assolir els reptes importants que tenim plantejats, tant en clau interna com internacional, i als quals m'he referit anteriorment.

En nom de tot el Govern, us desitjo un bon dia de la Constitució.

**SALUTACIÓ DEL SÍNDIC GENERAL
CARLES ENSENYAT REIG**

Benvolguts conciutadans i conciutadanes,

Un any més, i ja en van trenta-un, celebrem el Dia de la Constitució. D'ençà de l'any 1993 el Principat d'Andorra compta amb una Carta Magna moderna que ens va situar al món com un país preparat per afrontar els reptes de finals del segle XX amb l'objectiu de ser un estat plenament reconegut internacionalment, però a l'hora, aquell text que els andorrans i les andorranes vam ratificar en referèndum, ha demostrat que continua sent vàlid tres dècades després, demostrant la visió de futur de les persones que van redactar la nostra Constitució.

Trenta-un anys després del procés constituent, crec que com a andorrans ens hem de sentir orgullosos de la nostra Constitució i de nosaltres mateixos per haver-la acceptat com la norma que estableix les bases del funcionament del nostre país. Tot i el pas del temps, els problemes de base per al nostre futur com a societat continuen essent els mateixos: la identitat andorrana, la gestió del territori, assolir una societat justa i que promogui la igualtat d'oportunitats, defensar el principi de legalitat...

Precisament, en el context actual d'emergència climàtica, és important ressaltar que la nostra Constitució és capdavantera en aquest aspecte, contemplant en el preàmbul *"la voluntat d'aportar a totes les causes comunes de la humanitat la seva col·laboració i el seu esforç, i molt especialment quan es tracti de preservar la integritat de la Terra i de garantir per a les generacions futures un medi de vida adequat"*.

Aquesta responsabilitat que tenim vers les generacions futures i la sostenibilitat també es recull en l'article 31 de la Constitució, que ens obliga a *"mantenir per a les generacions futures un equilibri ecològic racional en l'atmosfera, l'aigua i la terra i de defensar la flora i la fauna autòctones"*. A més, també especifica que cal *"vetllar per la utilització racional del sòl i de tots els recursos naturals, amb la finalitat de garantir a tothom una qualitat de vida digna"*.

La gestió del territori, establir-ne un ús racional i garantir una qualitat de vida digna per a tothom és un objectiu que es va establir a la nostra Constitució ara fa trenta-un anys. Avui dia, segueix sent una responsabilitat per als poders públics destinar els recursos necessaris i dissenyar polítiques perquè així sigui. A ningú se li escapa que des de totes les institucions es treballa intensament per assolir que totes les persones que vivim a Andorra, ho fem amb dignitat i amb uns serveis públics capaços de donar resposta a les necessitats de la població.

Amb el pas dels anys s'ha fet palesa la vigència de la Constitució perquè en moltes ocasions l'evolució d'un text es fa conjuntament amb el de la societat que ha de regular i a la qual dota dels seus valors fonamentals. Evidentment, la lectura que en podem fer avui dia de la nostra Carta Magna no té el mateix significat ni context que trenta-un anys enrere, però el que ningú pot negar és que continua sent una Constitució actual, vàlida i moderna que ens inspira a tots a continuar treballant plegats pel benestar i el futur del nostre estimat país.

Feliç Dia de la Constitució.

Creiem en les
oportunitats,
creem país,
creem futur.

**Feliç Dia
de la Constitució**

**Creure
Crear
Creand[©]**

EL CARTELL

UNA OBRA ÚNICA QUE TRANSMET ELS VALORS DE LA CONSTITUCIÓ

Mersi Studio Disseny han estat els encarregats de dissenyar i realitzar el cartell de celebració del 31è aniversari de la Constitució. És el segon any que el Consell General inclou l'elaboració d'un cartell per commemorar l'efemèride, i d'aquesta manera es comença a construir una col·lecció. L'obra d'enguany és única i busca transmetre els valors de la Carta Magna amb el seu disseny, i especialment la seva "objectivitat i neutralitat". Així ho van explicar els joves dissenyadors responsables de l'obra, Berta Daina i Arnau Serra.

I per transmetre aquesta objectivitat i neutralitat, el cartell és blanc i s'hi llegeix 31è aniversari de la Constitució d'Andorra amb unes lletres encu-

nyades que deixen entreveure la Carta Magna darrere seu. S'han utilitzat tècniques tradicionals i innovadores a la vegada. Els talls s'han fet amb làser d'alta precisió, cosa que implicava el gran repte de no cremar el paper. I després s'han anat aixecant les lletres de manera manual, deixant-les totes en un mateix angle d'obertura, així s'ha generat un efecte de tridimensionalitat. I en el paper de davant no s'han fet servir tintes, sinó que l'escut i les dates s'han gravat. Que la Constitució es trobi sota del paper encunyat també simbolitza que és "la base dels andorrans", van explicar Daina i Serra. Després s'ha digitalitzat l'obra, que queda com a peça única, per poder-lo reproduir i distribuir.

El cartell, exposat al vestíbul del Consell General.

ANDBANK /
Private Bankers

Feliç dia de la Constitució

“QUE EL CONSELL SIGUI MÉS ACCESSIBLE NO VOL DIR QUE PERDI SOLEMNITAT”

Aquest és el primer aniversari de la Constitució de Carles Ensenyat com a síndic general. Amb ell parlem del rejuveniment de la política andorrana dels darrers anys i de la voluntat d'obrir encara més el Consell General a la població, un aspecte que juntament amb la modernització dels serveis interns i l'enfortiment de la institució voldria que fossin el seu llegat.

Deu ser el síndic més jove de la història.

De la història segur que no, perquè hi ha hagut síndics molt joves al llarg dels segles. Al final, 39 anys avui en dia és jove, però fa 200 no ho era tant. I crec que algun havia sigut una mica més jove, de recent. S'hauria de mirar.

En tot cas és un dels més joves.

Sí, això segur.

I sembla que els últims anys la mitjana d'edat del Consell General ha anat baixant, s'ha rejuvenit la política.

Sí, és veritat, però pensem que, per exemple, els pares de la Constitució, el Consell que va forjar i va acabar redactant la Constitució i la va aprovar, també era molt jove. D'això fa 31 anys, i ben bé la majoria volta els 68, 70 anys. Per tant, estem parlant de gent que tenia 35, 40 anys quan van fer la Constitució. Hi ha moments en què la política, d'alguna manera, es rejuveneix, i aquest és un d'ells.

Els pares de la Constitució es van mantenir fins ara, que han deixat pas a la generació següent.

Hi va haver un moment molt important, d'una generació política que va tirar endavant la Constitució i que es va mantenir fins fa relativament molt poc, tot i que encara hi ha gent activa políticament. I tanmateix, ara hi ha aquest canvi generacional. Segurament, molts d'ells seran futur polític, uns altres serem present, i altres serem passat, i potser d'aquí a vint anys torna a haver-hi un procés de rejuveniment.

Feia una mica la sensació que hi havia un envelliment i una infrarepresentació dels joves.

Sí, pot ser. Però fixa't que la infrarepresentació dels joves i de les dones en moments de la història hi ha sigut i després s'ha revertit la situació. En el cas de la dona, al Consell just després de la Constitució hi havia una sola dona. Quan en canvi al Consell de la Constitució n'hi havia més d'una. I pocs anys més tard, ens hem trobat ja amb paritat. Hi ha moments que per alguna raó cometem un error i després la mateixa societat és capaç de revertir-ho.

Els joves es van incorporant al cos electoral actiu quan van madurant, tampoc és dramàtic

Per la presència de les dones, en determinats moments, s'han hagut d'establir quotes a nivell reglamentari, però per edat no s'ha posat mai damunt de la taula.

No, tot i que en el cas de la dona, el primer Consell paritari no va ser per quota, va ser perquè així ho va creure l'elector. En el cas de l'edat, no. Potser perquè aquest tema ja és una mica més transversal, ¿i per què hi ha d'haver una quota d'edat quan, en general,

el Consell es renova de forma bastant natural? No hi ha hagut potser la necessitat.

Dèiem que ara cíclicament s'està en rejuveniment, però justament entre els joves és on hi ha més abstenció.

Sí, potser per això també hi ha persones joves que es volen implicar més, com a mesura per pal·liar aquesta abstenció. Hi ha diversos factors. Un, òbviament, és que quan s'arriba a la majoria d'edat normalment estàs estudiant, i per tant segurament no és la teva màxima prioritat la implicació en unes eleccions. També hi fa si vius fora. Això per una banda, però per l'altra, també és veritat que la política parla de temes potser sovint més d'una franja més adulta...

Però afecta tothom.

Sí, però és veritat que un debat polític no està pensat per ser un debat ràpid, esporàdic, més aviat jove o més immediat, sinó al contrari.

L'hauríem de convertir en un espectacle tipus Kings League?

No, al contrari, però justament aquesta franja d'edat que potser a les primeres votacions no vota, quan madura, sí que acaba participant en les eleccions. És a dir, que potser la política ha quedat una mica encotillada, però no ha quedat passada de moda. No és que tota la nova generació, en la mesura que va creixent, continuï sense votar, sinó que es va incorporant al cos electoral actiu a mesura que van madurant. Per tant, al final tampoc és dramàtic, però s'hi ha de treballar, molt. Una mica el Consell Obert vol fer això.

Justament volia demanar pel Consell

Obert...

Vol actuar aquí, entendre la política des d'una edat molt jove, i entendre els efectes de la política negatius i positius a una edat molt jove. Al Consell Obert ara hi estan passant totes i cadascuna de les classes d'escolars d'Andorra. Tots els alumnes d'Andorra passen per al Consell General. A primària, són nois més jovenets, i a través de tallers, de recreacions, de manualitats, s'aproximen al que és la política del Consell General. Hi ha el taller de *Soc conseller, soc consellera*, que recrea el que és ser conseller i la importància de la institució, dels valors constitucionals, democràtics, perquè entenguin que viure en democràcia, d'alguna manera, és el que els garanteix ser iguals entre tots, tenir les mateixes oportunitats, però, òbviament, no a través d'una lliçó feixuga més pensada per a una persona de

FACUNDO SANTANA

batxillerat, sinó a través del joc, de la interacció, etc. I això es fa a Casa la Vall. Es fa a la sala de plens i a dalt al cap de casa. I a la vegada també hi ha aquest segon taller, que és *Anem a judici*, que explica la història de la Casa de la Vall des del punt de vista de la seu judicial. La majoria fan els dos tallers. A part, hi ha ple d'activitats, des dels escape rooms, els dies de portes obertes, les nits blanques, multitud d'intents que la institució sigui permeable per totes les franges d'edat. En un escape room tant et trobes una padrina o un padrí, com el seu net o besnet, jugant al mateix joc i interessant-se per la mateixa institució. I, òbviament, els dies internacionals, a través de concerts, xerrades, ponències, presentacions de llibres, també fan permeable la institució.

Si una cosa ha començat a caracterit-

zar aquesta legislatura és, justament, que es veu el Consell com més proper? Els anteriors potser era tot molt més institucional, que no dic que no ho continuï sent, però ara sí que sembla que la frontera s'ha desdibuixat una mica, permetent que la gent s'hi apropi. És la sensació que em fa a mi, sembla que hi ha més interès.

Que el Consell sigui més accessible no vol dir que perdi solemnitat.

No ho poso en dubte.

I això és el que intentem. Tant el Govern com el Consell com els comuns són les màximes institucions. Són les que veus a dalt de tot, abans de passar a un altre corpus, potser més eteri i llunyà. El Consell sempre s'ha caracteritzat per ser molt solemne, per tenir un corpus tradicional, sessions, capes, tricorns i bicorns, Casa de la Vall, que és aquest símbol tan petri, tan fort,

però això no vol dir que no hagi de ser permeable, accessible, obert, fàcil d'entendre, perquè la solemnitat, si la revestim de massa, la fem llunyana, estranya, i la idea és que no sigui llunyana ni estranya. Que sigui solemne, som un parlament amb 800 anys d'història i això s'ha d'explicar, perquè molt pocs països ho tenen de forma interrompuda, però a la vegada que aquesta solemnitat, aquesta història i tradició sigui molt fàcil d'entrar. Quan fem visites institucionals sempre explico, i és una dada que a tothom els sorprèn molt, que qualsevol persona major d'edat pot assistir a un Consell General de públic. No és sota invitació, pot assistir-hi qui vulgui, i tothom respecta les normes. El Consell Obert, la idea és aquesta, encara fer-lo més fàcil, més entenedor, que la gent realment palpi bé la institució i la història d'Andorra.

Aquesta major proximitat amb la ciutadania, voldria que fos el seu llegat?

En part, sí. Cada síndic, cada Sindicatura, ha obert el Consell, i cada un ho ha fet en el seu temps. Quan el síndic Vicenç Mateu va inaugurar aquest immoble, que era un edifici enorme, va dir de començar a fer actes per a la ciutadania al lobby. Amb la Sindicatura de la síndica Roser Suñé, malgrat la Covid, també hi va haver molts actes. Quan es va decidir fer el Consell dels Joves, es feia amb aquesta idea. Cada Sindicatura té un repte nou. I al final deixes com a llegat allò que t'has trobat, i continues, avances. I el següent síndic o síndica tindrà recorregut a fer, perquè una vegada tens assentat el que ja estaves fent, tens temps de recórrer cap endavant. Aquest és un tema per a nosaltres important, per a tota la Sindicatura. L'altre és l'estructuració dels serveis del Consell General. Els últims 30 anys han canviat molt poc. Més o menys, tens els mateixos serveis quan es tractaven 30-35 lleis cada legislatura, que ara, que com a mínim en la legislatura passada, se'n van tractar més de 120, tot i la digitalització. Fer aquest salt qualitatiu, i encara més si hem d'anar cap a l'Acord d'associació amb la Unió Europea, cal estructurar-se i créixer i enfortir-se. Cal múscul. Això vol dir uns bons serveis jurídics, estructurats i capaços de fer informes a un alt nivell, uns serveis interns, d'informàtica, de comunicació, protocol, compres, intervenció general, finances, comptabilitat, que siguin forts, que puguin fer honra de ser la institució

“

El Consell s'ha caracteritzat per ser molt solemne, però no vol dir que no hagi de ser permeable i obert

ENTREVISTA AL SÍNDIC GENERAL, CARLES ENSENYAT

FACUNDO SANTANA

al Consell General. Ara incorporem la figura de l'interventor delegat, per portar la intervenció dels organismes dependents. Volem agafar l'espai que les lleis i la Constitució ens donen. Això també és part del possible llegat a deixar.

I també la recuperació de la centralitat política.

Això ho fan més els grups parlamentaris, tot i que el síndic de torn parli de centralitat política, que jo crec que és important. Jo hi crec molt, perquè sempre he sigut parlamentari i sempre he volgut ser-ho i per tant, d'alguna manera, em crec molt la institució com a tal. Però al final, t'ho fa també la legislatura i els grups polítics. O sigui, una megamajoria plàcida fa menys central el Consell General. Una majoria menys ajustada, o una oposició més forta fa més central el Consell General. Aquí ens trobem una mica de tot.

Amb majoria absoluta, fins i tot hi ha la sensació que el Consell està agafant aquest protagonisme que havia cedit.

Doncs és interessant que ho sigui. Davant de la pregunta, vull un govern fort? Sí, jo vull un govern fort, al costat d'un Consell fort. Igual que d'una justícia forta i d'uns comuns forts. És a dir, jo vull que el meu país tingui un govern molt fort, però que la resta d'institucions estiguin al seu nivell de fortlesa. Perquè al final, això és el que fa que, davant d'un eventual problema o davant d'un eventual conflicte d'interessos entre institucions o de competències, totes elles puguin defensar el seu interès al mateix nivell. Que el Consell s'enforteixi és bo. El que no voldria és que el Consell s'enforteixi en detriment del Govern.

Parlàvem de joventut i, la Carta Magna, amb 31 anys, podríem dir que està allà, a la frontera entre la joventut i la maduresa. Quan es va aprovar, vostè tot just tenia 8 anys. Què en recorda d'aquell dia?

Recordo molt el procés constituent, moltíssim, perquè la meua mare era consellera general, i a més, membre de la comissió constituent. Jo era el portador oficial dels faxes. Eren aquells de rodets, que llavors eren uns faxes eternals, que enviava 50 pàgines i hi havia un rotllo d'aquí a allà, i que a més, si el tocaves massa, s'esborrava. Quan sonava em feia anar-lo a buscar, i ella s'ho retallava i ho estudiava. I jo

Que el Consell s'enforteixi és bo, el que no voldria és que s'enforteixi en detriment del Govern

la veia corregint, canviant, enviant les correccions, que no li fessin cas a unes, que sí que li fessin cas a les altres, i sobretot, una negociació molt forta. Que d'aquí, jo crec que em ve aquest instint que tinc molt negociador, jo, que tot ho negocio.

Potser hauríeu d'haver agafat la carrera diplomàtica en comptes de conseller...

És veritat, a mi no em costa, entenc que tu tinguis una opinió i jo en tinc una altra, i que ningú la pugui imposar a l'altre i que hàgim de trobar un punt d'equilibri. I recordo la campanya del sí. Recordo els nervis, el que tot estava perdut... En aquell moment encara es feia el porta a porta i es feia molt personal, perquè tenies el nombre de lectors, i aquest, el Pepet, votarà que no, i el no-sé-qui, votarà que sí, i aquells nervis que es perdia. A un any vista, una sensació que el

referèndum estava perdut, després que la Constitució era bona i que la gent es va començar a adherir cap al sí. Aquelles reunions de poble, jo havia anat a alguna, que es feien a cada una de les parròquies per explicar la Constitució, per explicar per què la Constitució, el sistema electoral, perquè moltes coses que després han sigut bones, i com al final es feia aquell referèndum i es votava que sí.

I ara ens avancem, però el previst per l'Acord d'associació amb la Unió Europea sembla seguir la mateixa línia. Hi ha nervis perquè sembla que hi ha bastanta oposició ara mateix?

Sí, extrapolant aquella sensació, és una mica igual. Al final, la gent ha de posar la balança si l'estatu quo actual realment el podem conservar o no. Molts pensem que no, que és un statu molt madur, i que alguns dels sectors que feien que creixéssim econòmica-

ment i socialment, cada vegada aniran envellint, i això afectarà. I altres potes que ajuden al creixement potser són massa especulatives, i d'alguna manera hem d'intentar buscar-ne de noves que siguin més sostenibles en el temps. I per tant, decidir si el futur fora de la Unió Europea és possible o no és possible. Jo crec que no, i ens farà que, d'alguna manera, tots nosaltres hàgim d'acabar encaixant-nos. L'acord que s'ha trobat és un molt bon encaix, dins de les especificitats andorranes, reconeixent que Andorra és diferent i que hi ha línies vermelles o especificitats que s'han de respectar. Què dirà la gent? Primer, ha de conèixer bé l'acord, que encara no està acabat de redactar, i després s'ha de debatre, s'ha de conèixer, i a partir d'aquí la gent ha de decidir lliurement.

Tornem una mica a la Constitució, perquè dèiem abans que 31 anys està allà, entre la joventut i la maduresa, i és una pregunta obligada. És el moment de canviar-la o encara no?

Jo crec que no, és molt moderna la Constitució.

La mare era membre de la comissió constituent, i jo era el portador oficial dels faxes

Hi ha llocs que es considera que quantens una majoria de gent de l'electorat que no l'ha pogut votar, seria moment de canviar-la.

Als Estats Units tens un 0% que l'ha votada. Tens constitucions molt antigues, l'americana és del 1776. I és vigent, amb moltes segones lectures. És a dir, la lectura de la llei, l'aplicació, la manera de veure el prisma de les llibertats i els drets que et dona la Constitució, en el moment de la seva redacció no obligatòriament ha

Volem agafar l'espai que les lleis i la Constitució ens donen. Això és part del llegat a deixar

de ser l'actual. Per exemple, la no-discriminació, que és un principi que empara la Constitució, probablement als anys 90 no implicava la no-discriminació per raó de gènere o la no-discriminació per raó d'orientació sexual, i en canvi avui en dia tothom està plenament convençut que la no-discriminació també implica per raó de gènere o d'orientació sexual. És a dir, mentre avança la societat, també ho fa la lectura que se'n fa dels drets i de les llibertats que empara la Cons-

titució, la manera com es llegeix la Constitució també avança amb la societat. Això també és important. Per exemple, el precepte de l'avortament, quan es va redactar la Constitució, probablement es buscava una persecució penal de la dona que avortava i es va redactar d'una forma que, sense ser legal l'avortament, el Codi Penal ho perseguia penalment. Avui en dia és impensable que això sigui així, i per tant, hi ha justament dins del marc constitucional una negociació oberta per despenalitzar l'avortament. I no s'ha de canviar la Constitució perquè s'encabeix dins. O el dret a la preservació del medi natural, que la nostra Constitució és de les més modernes en aquell moment. Hi ha poques Constitucions que tinguin aquest dret, i la fa molt moderna. Tot això que avui estigui tan en voga i tan en boca dels polítics i, com a mínim ho hauria d'estar, de l'acció política, d'alguna manera fa 31 anys ja ho van tenir en compte.

Malgrat les tensions d'aquell moment la van fer prou ben feta.

Sí, està molt ben feta, és molt moderna.

14 de març de 2024
31è aniversari de la
CONSTITUCIÓ

*Celebrem plegats
aquesta data clau
per al nostre país*

DEMÒCRATES

ESTUDI

COM S'ARRIBA AL 14 DE MARÇ DEL 1993?

CONSELL GENERAL/SERGI PÉREZ

Els consellers de la legislatura constituent amb els síndics actuals a les escales de Casa de la Vall.

C. G.

El síndic general, Carles Ensenyat, dirigint-se als assistents a la celebració del 31è aniversari de l'aprovació de la Constitució per part del Consell General.

Després de llargues i tenses negociacions, el 2 de febrer del 1993 el Consell General va aprovar la Constitució en una sessió extraordinària, la norma superior que havia de regir les institu-

cions andorranes i portar el país a la modernitat, a més d'homologar-lo internacionalment. El text es va aprovar amb els vots favorables dels 28 consellers generals.

El 14 de març, el poble andorrà ratificava la Carta Magna en referèndum. Un total de 9.323 andorrans i andorranes estaven cridats a les urnes, i 6.910 (el 75,74%) van acudir-hi a dipositar el seu vot. Es van registrar 301 vots en blanc o no vàlids (el 4,36% del total d'emesos), i els vàlids van ser en un 74,19% favorables.

Però, com s'arriba a aquesta data? Aquesta, i altres preguntes és el que buscarà respondre un projecte que el Consell General tira endavant de la mà d'Andorra Recerca i Innovació (ARI) i del politòleg Yvan Lara i que tindrà com a objectiu fer "una anàlisi sistemàtica del procés constituent, que assenti les bases per a una bona comprensió de què va passar durant el procés, el perquè i el com". Així ho va anunciar el síndic general, Carles

Ensenyat, en la celebració del 31è aniversari de l'aprovació de la Constitució per part del parlament, el 2 de febrer passat.

En el projecte es vol donar el màxim protagonisme als actors que van participar en la creació de la Constitució. En primer lloc, a finals del 2024 hi ha previst un documental audiovisual amb el testimoni i relats dels síndics, subsíndics i consellers generals que van prendre part en el procés i "que van viure la transició en primera persona", va apuntar Ensenyat. També a finals d'any es vol publicar un treball biogràfic en format llibre, en el qual també s'il·lustri la participació de cadascú i serveixi com a manual del desenvolupament constituent. Per últim, a inicis del 2025, es publicarà un monogràfic històric amb l'edició del Consell General.

Ensenyat va voler remarcar que tot aquest treball és perquè "mai s'ha fet una anàlisi exhaustiva" de la Constitució i és convenient tenir "d'alguna manera la versió real i oficial del procés". No solament ajudarà a entendre el present polític, sinó que també ajudarà "generacions futures a entendre bé com s'hi va arribar, perquè s'hi va arribar i qui eren els actors".

Per la seva part, Lara creu convenient aquest estudi perquè actualment solament es disposa d'estudis parcials i específics. Al seu torn, manté el posicionament en voler donar veu, analitzar i il·lustrar el paper de cada persona participativa i l'elaboració de la Constitució projectant-ho de la manera més neutra.

ESCOEM

INSTAL·LACIÓ I MANTENIMENT DE:

- Electricitat industrial i domèstica
- Comunicacions i xarxes
- Extintors

Constitució del Principat d'Andorra

Preàmbul.

[...] Amb la voluntat d'aportar a totes les causes comunes de la humanitat la seva col·laboració i el seu esforç, i molt especialment quan es tracti de preservar la integritat de la Terra i de garantir per a les generacions futures un medi de vida adequat,
[...]

PATRIMONI

LA CASA DE LA VALL TORNA A SER EL MONUMENT MÉS VISITAT

La Casa de la Vall ha tornat a ser el monument més visitat durant el 2023. Un total de 21.057 persones s'hi han interessat, el que és unes 2.000 més que l'any anterior. Ja aleshores la cap d'àrea de museus del Govern, Ruth Casabella, va explicar que s'havia "incrementat el nombre d'agències de viatges que inclouen" la Casa de la Vall en les seves visites, ja que és un dels punts que millor permet "la idiosincràsia" del país. El monument permet l'oportunitat de conèixer la particular història i el sistema institucional del Principat.

L'edifici, construït sobre una penya i amb vistes a la vall del riu Valira a Andorra la Vella a finals del segle XVI, era propietat de la família Busquets. No va ser fins al 1702 que el Consell

General la va comprar i la va convertir en la seu parlamentària. També va albergar la seu de la Justícia i la presó fins a començaments dels anys 2000.

Ha estat objecte d'algunes reformes. Una de les més destacables es va produir el 1962 sota la direcció de Pere Canturri, que va servir per millorar-ne l'estat de conservació i la sala de sessions. Va ser a aquella època que es va picar l'arrebossat que cobria la façana per deixar la pedra vista original. La darrera reforma tot just acaba de finalitzar i s'ha centrat en la cuina.

L'històric parlament es va utilitzar fins al 2011, quan el Consell General es va traslladar a la nova seu, més moderna i equipada amb tots els serveis. A la Casa de la Vall, però, s'hi continuen celebrant les sessions tradicionals.

FACUNDO SANTANA

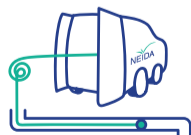
La Casa de la Vall és el més visitat de tots els museus i monuments del país.

NEIDA

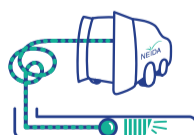
Neteges industrials i gestió de residus www.neida.ad ~ +376 877 330

Neteges industrials

Diagnòs de xarxes

Rehabilitació de xarxes

Manteniment de dipòsits d'hidrocarburs

Gestió de residus, economia circular

 24h SERVEI D'URGÈNCIES +376 332 259

Bon dia de la Constitució Andorrana

ESPAI NATURAL, ENTORN EXCLUSIU

ESTUDIS I APARTAMENTS
D'1 A 4 HABITACIONS A LA MASSANA

A PARTIR DE
191.000 €

DE 43 m²
A 176 m²

TERRASSES DE
FINS A 139 m²

COMERCIALITZA

immobiliaria.ad

T. (+376) 73 73 73 • M. (+376) 34 97 77
comercial@cisa.ad
cisa.ad

T. (+376) 80 82 82
info@kwandorra.com
kwandorra.com

T. (+376) 80 82 83 • M. (+376) 38 82 83
info@windsorandmeyers.com
windsorandmeyers.com

Escaneja el
QR per a més
informació

LA CASA DE LA VALL EN TOT

Construïda al segle XVI, la Casa de la Vall és un edifici particular. Força espectacular, considerant la data i el lloc on s'aixeca -sobre una penya rocosa- i l'aspecte fortificat. Diu prou de la família Busquets, propietària de la casa, de la qual malauradament no se'n té massa informació, tal com assenyalen els guies que acompanyen aquells visitants que així ho desitgen en el seu recorregut pel monument. Enguany s'ha restaurat la cuina i es treballa en un pla director que ha d'establir les intervencions a fer a tota la casa per retornar a la seva essència original.

FACUNDO SANTANA

La sala de la Justícia, a la planta baixa de la Casa de la Vall.

LA PLANTA BAIXA

Comencem la visita al que històricament havia estat la cavallerissa. Allí recordem que el darrer dels Busquets, Antoni Busquets, era capellà i va morir sense hereu i llavors el Consell General la va comprar per convertir-la en la seu parlamentària i deixar d'anar donant tombs pel país, celebrant les reunions cada vegada al porxo d'una església diferent.

Aquí, històricament els consellers generals hi guardaven els animals amb què havien arribat, i també va ser la seu de la Justícia i del Tribunal de Corts des del 1962 fins al 2000, quan l'Administració de la Justícia es va traslladar a l'edifici de Les columnes, a l'avinguda Tarragona de la capital, per acabar ocupant les noves dependències, dissenyades expresament, l'any 2020. La sala destinada a la Justícia és una sala noble, tota ella de fusta treballada "per un tal Rossell". Els convidem a buscar la seva signatura, amagada al bell mig de la paret oposada a la porta.

El que havia estat la presó queda fora de la visita, encara que alguns privilegiats s'hi han apropiat recorrent el passadís, no tant secret, que uneix la nova seu del Consell General amb Casa de la Vall.

Fixin-se en el terra del vestíbul, de l'antiga cavallerissa, i el dibuix fet amb còdols del Valira l'any 60. Un treball artesà més que admirable.

LA PLANTA NOBLE I EL CAP DE CASA

Al primer pis, a la planta noble, hi trobem la sala dels passos perduts, el conegut com a "despatx del síndic", la cuina i la sala de sessions. La Sala dels passos perduts, una denominació que reben les sales adjacents als hemicles d'altres parlaments i que s'anomenen igual en castellà (*Sala de pasos per-*

Vista de la façana de la Casa de la Vall.

didós) i en francès (*Salle des pas perdus*), és on els consellers generals conversaven abans d'iniciar-se les sessions i acabaven de negociar alguns aspectes. La trobem decorada amb una gran taula al centre, sobre una catifa majes-

tuosa, i algunes cadires arrenclerades a les parets, on pengen pintures dades de finals del segle XVI i principis del XVII i que representen diferents escenes de *La Passió de Crist*. Són uns frescos que es trobaven inicialment al despatx del síndic i que van ser "arrencats" mitjançant la tècnica del *strappo*, per recol·locar-los a la sala del costat. Expliquen els guies que aquesta tècnica va ser molt estesa als anys 30 del segle XX al país, i que per això no tenim moltes pintures murals, que de ben segur van omplir les parets de moltes de les esglésies romàniques que hi ha al país.

Presideix la sala, com no pot ser d'altra manera, un estàndard amb l'escut del Principat, que serveix d'excusa per explicar-lo: les armes del copríncep episcopal, les del comte de Foix, la senyera per Catalunya i les dues vaques per Bearn.

Al despatx del síndic només hi accedeixen les visites institucionals. És on

FACUNDO SANTANA

La sala de sessions de la Casa de la Vall.

A LA SEVA MAJESTUOSITAT

FACUNDO SANTANA

de les esglésies. Curiosament, a les parets d'aquest despatx, que també havia estat escola, s'hi troben pintures recuperades que s'havien extret d'alguns temples amb la mateixa tècnica del *strappo*.

La cuina és on s'escalfaven i alimentaven els consellers els dies que celebraven sessions. Està presidida per una gran xemeneia d'11 metres d'ample aproximadament, i s'hi troben un escudellar originari de la casa convent de Sispony i una cuina de Ca l'Hostet, i els cremalls són originals. La cuina encara s'utilitza per al dinar que celebra la Consòrcia de casats d'Andorra la Vella després del tradicional Consell del Bull.

El cap de casa no s'acostuma a visitar, però de tant en tant alberga algun esdeveniment i exposició. Era on dormien els consellers en aquells temps en què els viatges es feien a peu o a lloms d'un animal, quan no hi havia cotxes. Avui en dia també serveix per celebrar-hi alguns tallers del Consell Obert amb les escoles.

ELS ENTORNS I LA NOVA SEU

Des de fora, s'observa l'aspecte de fortificació que li donen les troneres de defensa. Una és original, però l'altra es va afegir als anys 60. Es poden diferenciar pel desgast i erosió que s'observa en la base d'una d'elles. Als entorns de Casa de la Vall, a part dels jardins i del colomer, s'hi poden contemplar fins a tres escultures. Una just a tocar de la porta de darrere, la que avui en dia es fa servir d'accés principal (excepte per als actes del Consell General, que

normalment es fa signar el llibre de visites i s'intercanvien obsequis. Aquí hi ha l'arca dels sis panys, que servia per emmagatzemar i transportar la documentació necessària quan les sessions del Consell, aleshores de la Terra, eren itinerants i se celebraven en els porxos

FACUNDO SANTANA

El nou hemicicle, on se celebren les sessions del Consell General des del 2011.

llavors sí que s'obre la porta principal, la més propera a la nova seu). Es tracta d'un "regal" que va fer el Consell al poble, obra de Luigi Teruggi, i que explica el pariatge del 1278, amb les figures del bisbe i del comte de Foix i alguns ciutadans, i a sota la celebració del setè centenari d'aquest pariatge, el 1978, amb el bisbe i el copríncep francès, Valéry Giscard d'Estaing, on mostrant l'evolució de la societat andorrana, ara hi apareix una ciutadana carregant un infant.

Una segona escultura es troba a la cantonada. És una escultura de Viladomat, en la qual una parella balla la Morisca, o el Contrapàs. L'escultura, del 1966, celebra la reforma política que el síndic Guillem d'Areny Plandolit va tirar endavant el 1866, estenent el dret de vot a tots els caps de família, fins ara limitat a aquells de les cases més acabalades del Principat.

La tercera obra, d'Emili Armengol, és un homenatge a la Constitució, obra d'Emili Armengol del 1993. Es troba tocant la façana de la nova seu del Consell General. Aquesta es va fer "amb recursos de quilòmetre zero", doncs la pedra que revesteix l'edifici prové de la penya que fins aleshores hi havia on ara s'obre la plaça del Consell General.

La visita continua a l'interior, al nou hemicicle estrenat el 2011, que posa al mateix nivell la bancada de l'Executiu i la del Legislatiu (en la sala de Casa de la Vall l'Executiu quedava lleugerament enfonsat i envoltat pel Legislatiu). Aquesta és una sala moderna, equipada amb les noves tecnologies i adaptada a les necessitats dels consellers actuals. També està pensada per poder ser ampliada i albergar els 48 consellers que la Constitució preveu que hi pugui haver com a màxim.

**CAVA
BENITO**

Establert 1956

Av. Carlemany, 82
Escaldes-Engordany
820 469

www.cavabenitowhisky.com

CAVA BENITO

Us desitja bon dia
de la constitució

SCOTCH WHISKY SELECCIÓ

PLEBISCITS

CAMÍ DEL CINQUÈ REFERÈNDUM

Andorra ha celebrat fins ara quatre referèndums, dos per a la reforma política (el 1977 i el 1978), el 1982 per ratificar la llei electoral i el de la Constitució, del 1993. El proper haurà de ser el de l'Acord d'associació amb la Unió Europea.

Els andorrans van ratificar la Constitució en un referèndum celebrat el 14 de març del 1993, després que el 2 de febrer fos el ple del Consell General qui l'aprovés amb els vots favorables dels 28 consellers generals. En aquell referèndum la participació va ser del 75,74%. Estaven cridats a les urnes 9.123 andorrans i andorranes, i van respondre a la convocatòria 6.910. I aquests van aprovar massivament la Carta Magna: el 74,19% (4.903) hi va votar favorablement, i només un 25,8% (1.706) hi va votar en contra. Un 4,36% dels participants van votar en blanc o nul. El percentatge de vots favorables a la Constitució no va baixar del 56 per cent en cap de les set parròquies. En les localitats menys habitades, les principals reticències sobre la Constitució tenien a veure amb el sistema electoral. El suport més gran a la Carta Magna es va registrar a Escaldes (amb un 80%), a Encamp, amb un 76,7%, després Andorra la Vella (amb un 74,1%) i la Massana (amb un 66%). A Ordino i Canillo, que eren les dues parròquies més despoblades, va tenir lloc el percentatge menor de vots favorables, que, tot i això, es van situar respectivament en un 56% i 60%.

Aquell era el quart referèndum que se celebrava al Principat. El pri-

mer va tenir lloc l'octubre del 1977. En aquella ocasió es plebiscitava una reforma política. Aquest referèndum no era vinculant i tenia 6 opcions de resposta, cap de les quals va obtenir la majoria dels vots. L'opció amb més vots va obtenir un 34,9% dels vots, i proposava que en l'elecció del Consell General hi hagués una circumscripció nacional per escollir la meitat dels representants de manera proporcional (les altres opcions majoritàriament proposaven que tots els consellers fossin escollits per circumscripcions parroquials, a raó de quatre consellers per cada parròquia), l'elecció directa del cap de Govern i la creació d'una Assemblea de Parròquies on cada una tingués quatre representants. La segona opció en nombre de vots va ser la dels vots en blanc, que van suposar un 31,2% dels vots totals.

El gener següent se celebrava una segona volta, on s'escollia entre l'opció més votada en l'anterior plebiscit i una de nova o "cap de les anteriors". Novament, el referèndum va acabar sense cap resultat clar, la participació va ser del 65,1% i les tres opcions van obtenir poc més del 30% dels suports, i la més majoritària va ser la de "cap de les anteriors", amb el 35,6% dels vots.

El maig del 1982 hi va haver un ter-

El síndic general Jordi Farràs firmant la Constitució.

El copríncep francès François Mitterrand rubricant la Carta Magna.

cer referèndum, ara sobre la llei electoral i amb tres propostes damunt la taula: no modificar res, establir un sistema proporcional en l'àmbit parroquial i un altre nivell nacional. Aquí la participació va caure al 52,6% i per tercera vegada el resultat no va

ser conclouent. Cap de les tres opcions va aconseguir la majoria absoluta. En tractar-se d'un referèndum no vinculant, no es va aplicar de manera directa cap de les propostes, i el sistema es va acabar modificant amb l'adopció de la Constitució.

FI T O s.l.

vidrier

C/ Poblado, 37. Naus Cortés. Local,3
AD500 Santa Coloma
Tel: (+376) 811 356 · Fax: 863 398
fito@andorra.ad

30 ANYS ENVIDRIANT ANDORRA

/14 de març

Feliç dia de la Constitució

#SomJocor

LAMPISTERIA

SPA
WELLNESS

CALEFACCIÓ

ENERGIES
RENOVABLES

BANYS

CLIMATITZACIÓ

COL-LECTIVITATS

 Jocor

CONSELL OBERT

CONSELL GENERAL

Tots els escolars del país han passat enguany pels tallers.

APROPAR EL CONSELL GENERAL ALS MÉS JOVES A TRAVÉS DEL JOC

El Consell Obert és un projecte que té com a objectiu apropar tot el que es fa al Consell General a la ciutadania amb activitats i tallers específics per a les escoles, l'ensenyament secundari i de batxillerat, les universitats i la població en general. La subsíndica general, Sandra Codina, acompanyada de les secretàries de Sindicatura, Carol Puig i Maria Àngels Aché, van donar els

detalls del projecte, que ha engegat la major part de les activitats amb el curs escolar, el setembre passat.

La iniciativa busca promoure l'obertura de la institució, el coneixement del seu funcionament i la participació ciutadana en les activitats que organitza el Consell General. Una de les millors maneres de fer-ho a través de les escoles, perquè ja els infants de ben

petits puguin saber quina és la tasca del parlament i, sobretot, com s'elaboren les lleis, ja que sovint gran part de la societat desconeix els mecanismes parlamentaris i la forma de treballar dels consellers i conselleres generals.

En el marc del Consell Obert s'han reformulat les visites dels escolars a la Casa de la Vall i a la nova seu del Consell General. Així, les explicacions sobre la història del parlament i el seu funcionament s'adapten d'una forma més acurada a l'edat dels alumnes. A més, compten amb un seguit de tallers pràctics que els permetran jugar a ser consellers i conselleres generals, conèixer detalladament els entorns de la Casa de la Vall o la història de l'Armari de les Set Claus.

Pel que fa a la segona ensenyança i al batxillerat, l'hemicicle del Consell General acollirà la fase regular andorrana de la Lliga debat de la Xarxa Vives d'Universitats que en aquest curs centra la temàtica en els reptes de la intel·ligència artificial. A més, es mantindrà i potenciarà el Consell General dels Joves que ja ha celebrat vint-i-una edicions i que acosta el funcionament parlamentari als alumnes de tercer curs de segona ensenyança de tots els sistemes educatius.

I ja per al públic universitari, el Consell General obrirà el fons bibliogràfic de la Biblioteca Martí Salvans als estudiants de la Universitat d'Andorra que estiguin cursant doctorands i estudis en l'àmbit del dret i podran accedir d'aquesta manera a publicacions del fons propi del parlament.

EL VIDEOJOC DE CASA DE LA VALL

Aprendre jugant: Casa de la Vall, una porta a la història d'Andorra, aquest és el títol del videojoc que ha creat Joan Felip Dias Rocha en el marc d'unes pràctiques de màster realitzades a la

Universitat d'Andorra. El projecte el van presentar la subsíndica general, Sandra Codina; el desenvolupador del joc, Joan Felip Dias Rocha; i Aleix Dorca, coordinador del Grup de Recerca en Tecnologia de la Universitat d'Andorra.

"Per a nosaltres és una molt bona eina i té molt encaix en el nostre projecte del Consell Obert", va subratllar Codina, que va incidir en el fet que "aproparà i visibilitzarà el Consell General i la Casa de la Vall als estudiants, sobretot als més petits, ja que acostant-los a ells també aproparà els pares a la institució quan els ho expliquin".

Centrant-nos en el joc, Joan Felip Dias va explicar que "es tracta d'un videojoc educatiu, és un joc molt senzill visualment, però que alberga gran part dels continguts essencials sobre l'organització política i social del país". D'aquesta manera, "els alumnes d'entre 10 a 12 anys podran fer un recorregut per la Casa de la Vall interactuant amb un seguit d'objectes que tenen unes pistes per poder respondre a les preguntes posteriors", va detallar. A través del videojoc els usuaris poden conèixer diversos fets i particularitats que han marcat l'esdevenir d'Andorra, tot això lligat a Casa de la Vall i al Consell General. S'ha creat amb l'objectiu de donar visibilitat a la història i les particularitats del país i suscitar interès del públic cap a aquests. A més, conté continguts didàctics ja planificats a les Unitats de Programació del ministeri d'Educació.

El videojoc serà accessible des de qualsevol dispositiu: mòbil, tauleta, ordinador... I es vincula a un codi QR que es distribuirà per Casa de la Vall per poder-hi jugar. A més, està previst que estigui disponible pròximament a través del web del Consell General.

Plaça Príncep Benlloch, 5
AD500 Andorra la Vella
Reserves:
+376 822 397

Restaurantcanmanel.com

Carles Flinch

CAN MANEL
DES DE 1979

Il·luminació

Distribució de marques de prestigi

Material elèctric

Acompanyament tècnic en projectes

novelec
El valor del servei

Productes pioners al mercat

Renovables

Recolzament en postes en marxa

Vehicle elèctric

novelec andorra | Prat Salit, 9 AD500 Santa Coloma
Principat d'Andorra | Tel: 376 72 13 65

PATRIMONI HISTÒRIC

RECUPERAT EL LLIBRE D'ACTES DEL CONSELL GENERAL DEL XVIII

S'ha recuperat el llibre d'actes del Consell General comprès entre el 1743 i el 1864, gairebé un miler de folis, que havia desaparegut en algun moment de mitjan segle XX, no se sap ben bé quan, i que de forma totalment inesperada va donar senyals de vida mig any enrere, arran del projecte de transcripció de les actes impulsat per Sindicatura. Un document "fonamental per comprendre el trànsit d'Andorra de l'Edat Moderna a la Contemporània, una època marcada per la crisi i la desaparició de les fargues i de la indústria del ferro, i pel pas cap a una economia de subsistència que condicionarà bona part del segle XX".

Ho deia el síndic, Carles Ensenyat, visiblement satisfet d'aquesta proesa patrimonial i historiogràfica, que abra-

ça uns anys decisius, pràcticament des que el Consell encarrega a Fiter Rossell la redacció del *Manual Digest* fins a la Nova Reforma del 1866, que marca l'inici de la lenta democratització de les institucions en estendre el dret de vot a tots els caps de casa. "Però el retorn d'aquest llibre a Casa de la Vall no és només un fet rellevant des del punt de vista historiogràfic. Perquè el que avui recuperem no és simplement una part de la memòria del Consell General, sinó una part del Consell General, que no és un edifici ni la seva seu, ni tan sols Casa de la Vall ni les persones que l'integren. L'essència del Consell General és allò que s'hi debat, que s'hi negocia que s'hi acorda i que entra en vigor".

Va ser al cap d'un mes de començar la transcripció de les actes quan Ense-

FACUNDO SANTANA

L'historiador Jordi Guillaumet fulleja el llibre d'actes recuperat a Casa de la Vall.

nyat va rebre la trucada que li transmetia l'encàrrec d'un advocat de la Seu, que volia negociar en nom d'un client el retorn del volum. Inicialment, a canvi d'un preu, proposta que va ser immediatament rebutjada perquè "estem parlant d'un document que és patrimoni nacional, que va ser robat al Consell i que, per tant, és al Consell on ha d'estar.

Ni moralment ni legalment podíem pagar per un objecte furat".

Va ser fa dues setmanes que finalment el llibre va tornar a casa, després que el director de la policia, Bruno Lاسنه, l'historiador Jordi Guillaumet, que n'havia de certificar l'autenticitat, i el mateix síndic baixessin a la Seu per recuperar-lo.

ESTUDIS I PROJECTES D'OBRA CIVIL

DIRECCIÓ D'OBRA

PERITACIONS I TAXACIONS

CONSULTORIA ENERGÈTICA

PROJECTES D'EDIFICACIÓ

TOPOGRAFIA

ESTUDIS I PROTECCIONS D'ALLAUS

SUPPORT
Suport Engineers Consultors S.A.

c.Prat de la Creu 101 · AD500 · Andorra la Vella · Tel. +376 808 640 · www.suportengineers.com

URCOSA

Des del 1971

Us desitja bon dia de la Constitució

ESPECIALISTES EN LA CONSTRUCCIÓ I EL DESENVOLUPAMENT
DE PROJECTES DINS DE L'ÀMBIT DE L'EDIFICACIÓ.
TÈCNIC CONSULTOR CERTIFICAT EN PASSIVE HOUSE

C. dels Barres 21, Santa Coloma, Andorra la Vella · T. 720 975 · urcosa@urcosa.ad

www.urcosa.ad

VIST I NO VIST

DEL 1928 A AVUI

GUILLEM PLANDOLIT / ARXIU NACIONAL

Els consellers generals l'any 1928, abillats amb el vestuari de festa grossa, amb gambeto i tricorni, excepte els síndics, Roc Pallarés i Agustí Coma, amb bicorn.

FACUNDO SANTANA

Els consellers generals a l'inici de la IX legislatura, l'any 2023, també amb gambeto i tricorni, i bicorn els síndics Carles Ensenyat i Sandra Codina.

J. RIBA / K. CHAMORRO / D. GOLDBERG

La plaça del Consell General amb la terrassa de l'històric hotel Mirador al fons, que va ser enderrocat el 2004.

FACUNDO SANTANA

Les vistes des de la plaça del Consell General cap a l'edifici administratiu del Govern, un dia d'aquest 2024.

31

ANYS DE LA
CONSTITUCIÓ
ANDORRANA

Ascensors Principat

Ctra. de la Creu Blanca · Xalet Els Ascolls
AD400 L'ALDOSA (Principat d'Andorra)
ascensorsprincipat@andorra.ad
Tel. 737 777 · Fax 838 038

PORTES D'ENTRADA

PORTES DE GARATGE

INSTAL·LACIÓ,
MANTENIMENT,
REPARACIÓ I REFORMA
D'ASCENSORS

SERVEI
24h

Avaries:
838 000

Bon dia de la Constitució Andorrana

NAVASFOR

MOVIMENTS DE TERRES • ÀRIDS I FORMIGONS

865 444 (oficines)

606 556 (comandes)

navasfor@andorra.ad

C/ Mossèn Lluís Pujol

Nau Navas, s/n,

Santa Coloma,

Andorra

CONCERT DE LA CONSTITUCIÓ

L'ONCA POSA EN VALOR EL PATRIMONI MUSICAL ANDORRÀ

La Fundació ONCA organitza el tradicional Concert de la Constitució amb el títol *Patrimoni Musical*. El concert serà demà dijous 14 de març, a les 12 hores, al Centre de Congressos d'Andorra la Vella. En aquest, l'ONCA i la Jonca compartiran escenari amb una formació orquestral de trenta-una cordes i la participació del solista de guitarra convidat, Rafael Serrallet. Segons Albert Gumí, director artístic de la Fundació ONCA, "el Concert de la Constitució d'enguany es consolida com una gran aposta de la creació musical de música clàssica andorranca. El programa se centrarà en obres andorranes recuperades del passat i de nova creació relacionada amb el Principat d'Andorra amb la mirada posada en la recuperació i la creació del nostre patrimoni musical".

La primera part del programa comp-

Un moment del Concert de la Constitució de l'any passat.

tarà amb peces recuperades del passat segle XX amb autors del país, com Enric Marfany i Gosset amb *L'aprenent de relloger* i Josep Fontbernat amb *Glossa* sobre la cançó *Plora cor meu*, i amb compositors catalans que van dedicar obres a Andorra, com Pere Jordà amb *Sardana andorrana* i Agustí Borgunyó amb *Andorrana*. Les dues sardanes, una cançó i un vals, han estat arrançades per Albert Gumí i Jordi Coll.

Després d'un interludi en què es recupera una de les obres estrenades en edicions anteriors, *Variacions sobre la Marxa del Consell*, escrita per Gumí, s'entrarà en l'apassionant capítol de la nova creació. En aquesta ocasió, s'estrenaran mundialment dues obres: la llegenda andorranca *Engolaestels* per a orquestra de cordes, obra encarregada per la Fundació ONCA al compositor Toni Gibert, i el *Concert negre* per a guitarra solista i cordes, inspirat amb motius andorranos del compositor Hachè Costa i dedicat, segons el mateix autor a Albert Gumí i Rafael Serrallet, a l'ONCA, al Principat. L'actuació finalitzarà amb una obra escrita pel solista de guitarra, Rafael Serrallet, dedicada a la seva terra d'acollida: *Petita fantasia ordinenca*.

alsa

Us desitja un bon dia de la Constitució

Andorra a Barcelona

anada i tornada per només

36€

Descomptes per a grups

alsa.es

COMPANYIA INTERNACIONAL DE BRILLANTS

*Únic despatx d'Andorra especialitzat exclusivament
en venda de diamants i or d'inversió*

*Et desitgem
feliç dia de la
Constitució*

MANEL CASTILLO.

Gemmòleg especialista en diamants. **Membre HRD** (consell sup del diamant) Amberes.

Tel.: 00 376 + 339 382

Col·legiat núm. 3136 Jorg

Av. Doctor Mitjavila, 17 baixos. Andorra la Vella

Felicitat Dia de La Constitució

HERACLES

www.grupheracles.com

AGENDA

AGENDA DEL 31è ANIVERSARI DE LA CONSTITUCIÓ

FACUNDO SANTANA

Un dels espectacles de celebració de l'any passat vist des d'una finestra de Casa de la Vall.

DIMECRES 13 DE MARÇ

17.00 - 20.30 h
Portes obertes al Consell General, visites gratuïtes a la Casa de la Vall i a l'exposició 'Casa de la Vall: Domus Domini'

17.00 - 19.30 h
Tallers creatius i berenar per a infants al Consell General

19.00 - 22.00 h
Il·luminació de la Casa de la Vall

DIJOUS 14 DE MARÇ

10.00 - 14.00 h
Portes obertes al Consell General, visites gratuïtes a la Casa de la Vall i a l'exposició 'Casa de la Vall: Domus Domini'

10.15 - 10.45 h
Conjunt d'acordions de l'Institut de Música

10.45 - 11.30 h
Actuació de la Grossband

11.30 - 13.30 h
Audició de Sardanes

12.00 h
Concert de l'ONCA, al Centre de Congressos d'Andorra la Vella.

19.00 - 22.00 h
Il·luminació de la Casa de la Vall

31è aniversari

Us desitgem un bon dia de la Constitució

NOVA
SEGURETAT

Marques internacionals

 Av. Joan Martí, 73 - Local 2. AD200 Encamp
 Tel.: 00376 815 971 - Mòbil: 00376 333 954
www.group-nova.com

SEGUEIX-NOS

31è

ANIVERSARI DE LA CONSTITUCIÓ D'ANDORRA

Els comuns de
les set parròquies
us desitgen una
bona festivitats.

COMÚ DE CANILLO

Comú d'Encamp
ANDORRA

Comú d'Ordino

COMÚ DE LA MASSANA

Comú d'Andorra la Vella

Comú de Sant Julià de Lòria
PARRÒQUIA D'ANDORRA

Comú
d'Escaldes-Engordany